

SYLLABUS

M.A., Political Science : Centre for Distance Education

Paper - IV : SOCIAL AND POLITICAL THOUGHT IN INDIA

1. Historical Back ground : Manu and Kautilya
2. Modern Indian Renaissance
 - a) Historical, Cultural and Intellectual Factors
 - b) Renaissance and Nationalism
3. Pioneers of Indian Renaissance
 - a) Ram Mohan Roy : Freedom of the Press, Humanism and Universal Religion, Bahmo Samaj
 - b) Dayananda Saraswati : Social Philosophy, Nationalism and political ideas.
4. Liberalism and the Indian Moderates :
 - a) Dadabhai Naoroji b) Gopalakrishna Gokhale
5. Political Radicalism and the Extremists
 - a) Bal Gangadhar Tilak b) Sri Aurobindo
6. Mahatma Gandhi
 - a) Bases of Gandhian Thought
 - b) Non-Violence and Satyagraha : Relationship between means and ends.
 - c) Concept of State and Government
 - d) Property Rights and Trusteeship formula
 - e) Religion and Communal Harmony
 - f) Varna Vyavasta and Social inequalities
 - g) Ideal of Swaraj
 - h) Decentralisation
 - i) Views on Women, War and Trade Union Movement
7. Problems of Minorities and Backward Social Groups
 - a) M.A. Jinnah b) Mohammed Iqbal c) B.R. Ambedkar
8. Democratic Socialism and Humanist Thought
 - a) M.N. Roy : New Humanism
 - b) Socialists : Narendra Deva & Ram Manohar Lohia
 - c) Jawaharlal Nehru : Democracy, Socialism, Nationalism and Internationalism.
9. Post - Independence trends :
 - a) Sarvodaya : Vinobha Bhave and Jayaprakash Narayana
 - b) Communist Thought : Strategies of Revolution in India - Ranadive, Mohit Sen.

GENERAL READINGS :

1. Sankar Ghose : Modern Indian Political Thought
2. O.P. Goyal : Studies in Modern Indian Political Thought
3. G.N. Sama and Moin Shakir : Politics and Society : Ram Mohan Roy to Nehru
4. V.P. Varma : Modern Indian Political Thought
5. Vishnoo Bhagavan : Indian Political Thinkers
6. Ram Chandra Gupta : Great Political Thinkers : East and West.

REFERENCES :

1. Sankar Ghose : Modern Indian Political Thought
2. A. Appadorai : Indian Political Thinking in the 20th Century from Naoroji to Nehru
3. Sankar Ghose : Political Ideas and Movement in India
4. O.P. Goyal : Contemporary Indian Political Thought
5. A.M. Zaidi : Encyclopaedia of Indian National Congress
(Students should refer for relevant sections in different volumes)
6. Bipin Chandra : Nationalism and Colonialism in Modern India
7. A.R. Desai : Social Background of Indian Nationalism
8. Thomas Pantham : Modern Political Thought in India
and Deutsch
9. K.P. Karunakaran : Democracy in India
10. V.P. Varma : The Political Philosophy of Mahatma Gandhi and Sarvodaya
11. K.P. Misra and S.C. Ganguli (eds) : Gandhi and Contemporary World.
12. G.P. Bhattacharjee : Evolution of Political Philosophy of M.N. Roy
13. Jawaharlal Nehru : Autobiography
14. Bholu Singh : The Political Ideas of M.N. Roy and Jayaprakash Narayana
15. Akhilendra Prasad Rai : Socialist Thought in Modern India
16. M. Arumugam : Socialist thought in India. The Contribution of Ram Manohar Lohia
17. Sankar Ghose : Socialism and Communism in India
18. D.R. Bali : Modern Indian Thought

M.A. Political Science (Final) DEGREE EXAMINATION, DECEMBER 2005.

Paper IV - SOCIAL AND POLITICAL THOUGHT IN INDIA

Time : Three hours

Maximum : 100 marks

Answer any FIVE questions
All questions carry equal marks.

1. Discuss Manu's views on State and Government.
రాజ్యం మరియు ప్రభుత్వంపై మను ఉద్దేశ్యాలను చర్చించుము.
2. Explain the cultural and intellectual factors contributing to Nationalist Movement in India.
భారత జాతీయోద్యమానికి సాంస్కృతిక మరియు మేధాపర కారకాలు ఏ విధంగా తోడ్పడినవో వివరింపుము.
3. Estimate Ram Mohan Roy's contribution to modern Indian Political Thought.
ఆధునిక భారతీయ తత్వానికి రామ్ మోహన్ రాయ్ చేసిన సేవలను అంచనావేయుము.
4. Examine the economic and political ideas of Dadabhai Naoroji.
నౌరోజి ఆర్థిక మరియు రాజకీయ భావాలను పరిశీలింపుము.
5. Describe the political ideas of Tilak.
తిలక్ రాజనీతి భావాలను వర్ణించుము.
6. Critically examine the basis of Gandhian Thought.
గాంధీతత్వ ఆధారాలను విమర్శనాత్మకంగా పరిశీలింపుము.
7. Elucidate Gandhiji's concept of Varnavyavasta and social inequalities.
వర్ణవ్యవస్థ మరియు సాంఘిక అసమానతలపై గాంధీ భావాలను విశదీకరింపుము.
8. Assess Dr. B.R. Ambedkar's social and political ideas.
అంబేద్కర్ సాంఘిక మరియు రాజకీయ భావాలను మదింపుచేయుము.
9. Narrate M.N. Roy's radical humanism.
రాయ్ రాడికల్ మానవతా వాదమును వర్ణించుము.
10. Write short notes on any TWO of the following :
(a) Bhudhan Movement, (b) Partyless Democracy, (c) Democratic Socialism, (d) Mohit Sen.
ఈ క్రింది వానిలో రెండింటికి లఘుటీకలు వ్రాయుము :
(a) భూదాన ఉద్యమం, (b) పార్టీ రహిత ప్రజాస్వామ్యం, (c) ప్రజాస్వామ్య సామ్యవాదము, (d) మోహిత్ సేన్.

M.A. (Final) DEGREE EXAMINATION, MAY 2006.

Political Science

Paper IV - SOCIAL AND POLITICAL THOUGHT IN INDIA

Time : Three hours

Maximum : 100 marks

Answer any FIVE questions
All questions carry equal marks.

1. Give the outlines of Manu's political thought.
మనువు రాజనీతి తత్వ విచారము యొక్క రూపురేఖలను చూపుము / యివ్వము.
2. What are the essential features of Indian renaissance ?
భారత సాంస్కృతిక పునరుజ్జీవము యొక్క ఆవశ్యక లక్షణములు ఏవి ?
3. Why is Rammohan Roy called the father of Political reformism ?
రామోహనరాయ్ రాజకీయ సంస్కరణవాద పితగా ఎందువలన పిలువబడెను ?
4. Examine Naoroji's contribution to modern Indian political thought.
ఆధునిక రాజనీతి తత్వ విచారమునకు నౌరోజీ కృషిని పరీక్షించుము.
5. Discuss Gandhi's theory of 'Swaraj' as presented in 'Hind Swaraj'.
"హింద్ స్వరాజ్"లో యివ్వబడిన గాంధీ స్వరాజ్య సిద్ధాంతమును చర్చించుము.
6. Explain Gandhi as a feminist.
గాంధీని స్త్రీవాదిగా వివరించుము.
7. Examine Ambedkar's views on 'minorities'.
మైనార్టీలపై అంబేద్కర్ అభిప్రాయములను పరీక్షించుము.
8. What is M.N. Roy's critique of Marxism ?
ఎమ్.ఎన్.రాయ్ యొక్క 'మార్క్సిజమ్ పై విమర్శ' ఏమి ?
9. Estimate the effectiveness of 'sarvodaya movement' in India.
ఇండియాలో 'సర్వోదయ ఉద్యమం' ఫలితవంతమును అంచనావేయుము.
10. Write short notes on any TWO of the following :
 - (a) Nehru Secularism
 - (b) Backward classes
 - (c) Trade unionism
 - (d) Mohit sen.ఈ క్రింది వానిలో ఏ రెండింటికైనా సంక్షిప్తముగా వ్రాయుము :
 - (a) లౌకికవాదముపై నెహ్రూ
 - (b) వెనుకబడిన వర్గాలు
 - (c) కార్మిక సంఘ వాదము
 - (d) మోహిత్ సేన్.

విషయ సూచిక

1. మనుధర్మ శాస్త్రము	1.1 - 1.12
ఎ) కౌటిల్యుని అర్థ శాస్త్రం	1.1 - 1.12
2. సాంస్కృతిక పునరుజ్జీవనము భారత జాతీయోద్యమము	2.1 - 2.9
3. రాజా రామమోహన్ రాయ్	3.1 - 3.9
4. స్వామి దయానంద సరస్వతి	4.1 - 4.12
5. దాదాభాయి నారోజి	5.1 - 5.7
6. గోపాలకృష్ణ గోఖలే	6.1 - 6.9
7. బాలగంగాధర్ తిలక్	7.1 - 7.8
8. అరవింద్ మోష్	8.1 - 8.7
9. మహాత్మాగాంధీ - 1	9.1 - 9.19
10. మహాత్మాగాంధీ - 2	10.1-10.12
11. సర్వోదయ	11.1 - 11.7
12. డా॥ బి.ఆర్. అంబేద్కర్	12.1 - 12.11
13. యం.యన్. రాయ్	13.1 - 13.8
14. మహ్మదాలీ జిన్నా	14.1 - 14.10
14ఎ. ఇక్బల్ ఆధునిక ఇస్లామ్	14.1 - 14.7
15. జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ	15.1 - 15.17
16. ఆచార్య నరేంద్రదేవ్ మరియు డా॥ రామ్‌మనోహర్ లోహియా	16.1 - 16.13

మను ధర్మశాస్త్రము

1.0 లక్ష్యం :-

మను చరిత్ర యొక్క చారిత్రక అభివృద్ధి పురాతన నాగరికత సంస్కృతుల నుండి వచ్చినది. మను స్మృతి పై వేదాల యొక్క ప్రభావం స్పష్టంగా గోచరమౌతుంది. మనువు రాజ్యం గూర్చి, రాజు లక్షణాలను గూర్చి, న్యాయ వ్యవస్థను గురించి, పన్నుల గూర్చి వివరించాడు. సామాజిక వ్యవస్థ పై, ఆస్తి పై, స్త్రీల పై, రాజ్యం యొక్క విధుల గూర్చి మనువు యొక్క అభిప్రాయాలను తెలుసుకొనుట ఈ పాఠం యొక్క లక్ష్యం.

విషయసూచిక :-

- 1.0 లక్ష్యం
- 1.1 పరిచయం
- 1.2 రాజు
- 1.3 మంత్రులు మండలి
- 1.4 న్యాయ వ్యవస్థ
- 1.5 పన్నులు
- 1.6 సామాజిక వ్యవస్థ పై మనువు యొక్క అభిప్రాయాలు
- 1.7 ఆస్తి విషయంలో మనువు యొక్క అభిప్రాయాలు
- 1.8 స్త్రీల పై మనువు యొక్క అభిప్రాయాలు
- 1.9 పౌర సంరక్షణ విధానం
- 1.10 విదేశాంగ విధానము
- 1.11 నేరము - శిక్ష
- 1.12 శాసన మండలి
- 1.13 శాసన ఆధారాలు
- 1.14 స్థానిక పాలన
- 1.15 పాఠ్యభాషాధికారం
- 1.16 విదేశీ సంబంధాలు
- 1.17 యుద్ధం
- 1.18 శాంతి
- 1.19 రాజ్యం యొక్క విధులు
- 1.20 ముగింపు
- 1.21 మాదిరి ప్రశ్నలు
- 1.22 ఆధార గ్రంథాలు

అప్నావైర్యాక్రమం:- మానవుడు తొలి దశలో తన విద్యాభ్యాసాన్ని కొనసాగించడం జరుగుతుంది. బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్యులకు కొనసాగించడం జరుగుతుంది. బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్యులకు ఉపనయన ప్రక్రియ జరుగుతుంది. ఈ విద్యాభ్యాసం 5 సంవత్సరముల నుండి 36 సంవత్సరముల వరకు కొనసాగుతుంది. వీరు విద్యాభ్యాస కాలములో తల్లి తండ్రులను వదలి గురుకులాలో గురు శుభ్రాష చేయడం ద్వారా విద్యను అభ్యసిస్తారు. ఈ కాలంలో వీరు ఇంద్రియ నిగ్రహాన్ని కల్గి ఉంటారు. కేవలం విద్య వైనే తమ దృష్టిని కేంద్రీకరిస్తారు. భిక్షాటన చేయడం, భిక్ష సేకరించడం, అడవిలో పుల్లలను ఏరుకొని రావడం మొదలైన పనులను వీరు నిర్వహిస్తారు. వీరి పాపణ బాధ్యత గురుకులాలో నిర్వహిస్తాయి. విద్యాభ్యాసానంతరం పరీక్షల నిర్వహణ జరుగుతుంది. సకల శాస్త్రాలలో తమ ప్రావీణ్యతను తెలియ చేయడం ద్వారా వారు విద్యను పూర్తి చేయడం జరుగుతుంది. చివరిగా వారు గురుదక్షిణ సమర్పించడం, బ్రాహ్మచర్య ఆశ్రమం తరువాత గురువు పెద్దల యొక్క అనుమతితో వారు గృహస్థాశ్రమం స్వీకరించడం జరుగుతుంది.

గృహస్థాశ్రమం:- గృహస్థాశ్రమం వివాహానంతరం భార్య, బిడ్డల యొక్క పాపణ బాధ్యత తీసుకొనడంతో పాటు, తల్లిదండ్రుల బరువు, బాధ్యతలను నిర్వహించడం జరుగుతుంది. కుటుంబ పాపణ నిమిత్తం తనకు వచ్చిన వృత్తిని చేపట్టడం ద్వారా దహర్షణ చేయడం జరుగుతుంది. కుటుంబ బాధ్యత నిర్వహణ అనంతరం వనప్రస్థాశ్రమాన్ని నిర్వహించడం జరుగుతుంది.

వనప్రస్థాశ్రమం:- గృహస్థాశ్రమ అనంతరం వనప్రస్థాశ్రమం. గృహ సంబంధమైన పనులను వదలి ఆద్యాత్మికపరమైన చింతనలో ఆదవులలో జీవనాన్ని గడవడం జరుగుతుంది. ఈ ఆశ్రమంలో గృహ సంబంధమైన సమస్యలు పూర్తిగా వదలిపోవు. వారితో సంబంధ భాంధవ్యాలు ఉంటాయి. ఆహార వివహరపరమైన అంశాలలో నిగ్రహాశక్తిని సముపార్జించుకొనుటకు మానవుడు ప్రయత్నిస్తాడు. ఆదవులలో కంద మూలాలను తీసుకొని పరిమితమైన భోజనంతో వారు నిగ్రహాశక్తిని సముపార్జించడం ద్వారా ఆద్యాత్మిక చింతనను పొందడం జరుగుతుంది. వనప్రస్థాశ్రమంలో ప్రాచీన చింతనలను సమస్యలు పూర్తిగా సమసిపోవు. దీనిలో పరివశ్యత పొందినవారు సన్యాసాశ్రమమునకు చేరడం జరుగుతుంది.

సన్యాసాశ్రమం:- ఈ ఆశ్రమంలో ప్రాచీన చింతనలను సమస్యలకు అతీతంగా ఉంటూ ఆద్యాత్మిక చింతనలో పరికృతను సాధించడం ద్వారా భగవంతుని ద్యావంతో నిమగ్నం కావడం జరుగుతుంది. తద్వారా తాను ఈ ప్రపంచాన్ని త్యజిస్తాయుంగా భావించడం జరుగుతుంది. జపాకసరసైన ఆలోచనలను పూర్తిగా విస్మరించి భగవంతునిలో తాదాస్యం పొందడం ద్వారా మోక్షమార్గంలో మనిషి జీవనాన్ని కొనసాగించడం జరుగుతుంది.

ఈ విధంగా మను సృష్టిలో నాల్గు వర్ణాలను, వర్ణాశ్రమ ధర్మాలను గూర్చి వివరించడం జరిగినది. మను సృష్టిలో చట్టపరమైన అంశాలను, వేదాలను ఆధారంగా చేసుకొని వివరించడం జరిగినది. సామాజిక ధర్మమనేది రెండు రకాలుగా ఉంటుంది. చట్టమనేది రాజకీయ అధికారం నుండి అవిచ్ఛిన్నమైంది. పాలకుని నియంత్రణలో ఉంటుంది. కర్మ సతీతంగా వచ్చే చట్టం. ఇది వ్యక్తిగతమైన చర్యలను నియంత్రించడానికి ఉపయోగపడే సాధనం.

మనువు యొక్క అభిప్రాయంలో శూద్రులు, వైశ్యులువారి కర్తవ్యాలను నిర్వహించేలా రాజు వ్యవహరించాలి. వారు తమ కర్తవ్యాలను నిర్వహించనట్లయితే ప్రపంచం సంద్విగ్ధంలో పడుతుందని పేర్కొన్నాడు. ఎవరైతే తమ కర్తవ్యాలను సక్రమంగా నిర్వహిస్తారో వారు మరణరహిత జీవనాన్ని కల్గి తమ కోర్కె తీర్చుకోగల్గుతారు. మనువు వేదాల్లో ధర్మానికీ మూలమని మరియు దాని ద్వారానే ధర్మానికీ సంబంధించిన పరిష్కారాన్ని సముపార్జించ వచ్చుననియు పేర్కొన్నాడు. మనువు నాల్గు వర్ణాలలో పై మాడు వర్ణాల వారు తమ కర్తవ్యాలను నిర్వహించడం వలన వారు తమని తాము పరిరక్షించుకో గల్గుతారు. వివిధ కాలాల్లో వివిధ ధర్మాలను నిర్వహించడం జరిగినది. ధర్మాల సత్యకాలంలో ఒక విధంగా, త్రేతా యుగంలో ఒకవిధంగా, ద్వాపర యుగంలో ఒక విధంగా, కలి యుగంలో మరియొక విధంగా ఉన్నాయి. యుగాలు మారే కొద్ది ధర్మము దిగజారుతూ వచ్చినది.

శిక్ష విధించటం దశల వారీగా జరుగుతుంది. మొదట బెదిరించటం, రెండవది ప్రజాముఖంగా తెలియచేయడం, మూడవది జరిమాన, నాల్గవది శిక్ష అమలు జరపడం జరుగుతుంది.

సాధారణ వ్యక్తికి జరిమాన నేర ప్రవృత్తిని బట్టి మూడు రెట్లు ఉంటుంది. రాజు నేరం చేస్తే వెయ్యి రెట్లు జరిమాన విధించటం జరుగుతుంది. శూద్రుడు దొంగతనం చేసినట్లయితే వానిని 8 రెట్లు జరిమాన చెల్లించాలి. వైశ్యుడు ఆ పని చేసినట్లయితే దానికి రెండు రెట్లు చెల్లించాలి. క్షత్రియుడయితే దానికి నాలుగు రెట్లు చెల్లించవలసి ఉంటుంది. సమన్వయ పాలన అనేది లేదు. ప్రకృతి సహజంగా సమానత్వం అనేది లేదు. కనుక శిక్ష విధించే విషయంలో అన్ని వర్గాలకు సమానత్వం లేదు. బ్రాహ్మణుడు, ఇతరులకు మార్గదర్శకత్వం వహించేవాడు కనుక వారు తప్పు చేసినట్లయితే ఎక్కువ శిక్ష విధించవలసి ఉంటుంది. శిక్ష ఎప్పుడు ప్రతీకారాన్ని తీర్చుకునేదిగా ఉండరాదు.

1.12 శాసన మండలి:-

శాసన సభ్యులు అయ్యేవారు వేదాలను వాటి వ్యాఖ్యానాలను అధ్యయనం చేసిన వారై ఉండాలి. శాసన మండలిలో సభ్యుల సంఖ్య 10గా ఉండాలని పేర్కొన్నాడు. సభ్యుల సంఖ్య ఇక్కడ ప్రధానం కాదు. సభ్యుల మేధా సంపత్తికి ఎక్కువ ప్రాధాన్యత ఇవ్వడం జరిగినది. సభ్యుడు చురుకుగా ఉండి అవసరమైన చర్య త్వరితగతినీ తీసుకొనే వాడుగా ఉండాలి. వారిలో కనీసం ముగ్గురికి మీమాంస, నిరుక్త మరియు ధర్మ శాస్త్రాన్ని అధ్యయనం చేసిన వారై ఉండాలి. శాసన సభ్యుడు ప్రజల నాడి తెలిసిన వాడై ఉండాలి. జాతీయ విధానాలను రూపొందించగల్గిన సమర్థత ఉండాలి.

1.13 శాసన ఆధారాలు:-

శాసన ఆధారాలు నాలుగు వేదాలు, శాసన ఒడంబడికలు, ధర్మశాస్త్రం, పెద్దలు నిర్ణయించిన ఆధారాలు ఆధునిక యుగంలో ఏర్పాటు రాజ్యాంగ చట్టాలు, శాసనాలకు ఇవి ఆధారభూతమైనవి.

1.14 స్థానిక పాలన:-

రాజ్యాన్ని పరిపాలనా సౌలభ్యం కోసం చిన్న భాగాలుగా విభజించడం జరిగినది. రాజు ఉన్నతాధికారిగా అన్ని బాధ్యతలు నిర్వహించలేడు. కనుక ప్రాంతీయ అధికారులను నియమించడం జరిగినది. ప్రతి గ్రామానికి ఒక గ్రామాధికారిని నియమించడం జరిగినది, గ్రామానికి ఒక ఉన్నతాధికారి కలడు. ఇరవై గ్రామాలకు ఒకడు, వంద గ్రామాలకు ఒకడు, వెయ్యి గ్రామాలకు ఒకడు ఉన్నతాధికారులు కలరు. వీరి యొక్క జీతభత్యాలు వారి యొక్క పదవిని బట్టి నిర్ణయించబడినాయి. పెద్ద రాజ్యాన్ని సంరక్షించాలన్నట్లయితే రాజ్యాన్ని చిన్న చిన్న భాగాలుగా విభజించినప్పుడు మాత్రమే సాధ్యమవుతుంది. స్థానిక పాలన నిర్వహించడానికి ఒక మంత్రి నియామకం కావాలని పేర్కొన్నాడు. ప్రతి నగరానికి ఒక పర్యవేక్షణాధికారిగా ఉంటాడని పేర్కొన్నాడు. ఈయన చారుల ద్వారా ప్రజల యొక్క ప్రవర్తనను తెలుసుకోగల్గుతాడు. కొంత మందిసైనికులను రక్షణ ఏర్పాట్లకై ప్రతి 2, 3, 5 వందల గ్రామాలకు నియమించడం జరుగుతుంది.

1.15 సార్వభౌమాధికారం:-

రాజ్యానికి సార్వభౌమాధికారం ఉంది. అంతర్జాతీయంగా రాజ్యం సార్వభౌమాధికారి కాదు. ప్రతి పౌరుడు పరిపాలనాపరంగా రాజ్యానికి లోబడి ఉంటాడు. మనువు స్వీయ నియంత్రణకు ఎక్కువ ప్రాధాన్యతను ఇచ్చినాడు. స్వీయ నియంత్రణ కల్గినవాడు ఇతరుల పై ఆధారపడరు. ప్రతి వ్యక్తి స్వీయ నియంత్రణ కల్గి ఉన్నప్పుడు సంతోషకరమైన జీవితాన్ని గడిపే అవకాశం కలదు.

ఇతరుల మీద ఆధారపడటం బానిసత్వంతో సమానం. ఒక రాజ్యం ఇంకొక రాజ్యం మీద ఆధారపడటం కూడ బానిసత్వమే. ప్రజలు సంతోషంగా ఉండాలంటే జాతీయ స్వాతంత్ర్యం అత్యవసరం. రాజ్యానికి ప్రధానంగా సార్వభౌమాధికారం స్వాతంత్ర్యం రెండు అవసరమే. ఒక రాజ్యానికి పొరుగు రాజ్యంతో సమానమైన శక్తి ఉన్నప్పుడు వారి పై దండెత్తే అవకాశం ఉండదు. ఒకరు బలవంతుడు, మరొకరు బలహీనులు అయినప్పుడు యుద్ధం జరుగుతుంది. పాలకుడు నీతిమంతుడు అయినప్పుడు ఒక మంచి ఉద్దేశంతో అవసరమైనప్పుడే యుద్ధం చేయడం జరుగుతుంది.

సార్వభౌమాధికారం స్వీయ శక్తి మరియు ఇతరుల మీద ఆధారపడకపోవడం మీద ఆధారపడి ఉంది. రాజు రాజ్యాన్ని సంరక్షించమనే కర్తవ్యాన్ని భగవంతుడు తనకు దత్తం చేసిన హక్కుగా భావించి నిర్వర్తించడం జరుగుతుంది.

1.16 విదేశీ సంబంధాలు:-

మనువు విదేశాంగ విదానాన్ని నిర్వర్తించటంలో నాలుగు రకాలైన మార్గాలు ఉన్నాయని పేర్కొన్నాడు. సామ, దాన, భేద, దండోపాయాలు.

1.17 యుద్ధం:-

యుద్ధమనేది రాజ్య సార్వభౌమాధికారానికి భంగం వాటిల్లినప్పుడు మాత్రమే చేయాలని పేర్కొన్నాడు. రాజ్యము మొదట, మూడు మార్గాల ద్వారా సయోధ్య కుదుర్చుకొనడానికి ప్రయత్నించి అది సఫలం కానప్పుడు యుద్ధం చేయడం జరుగుతుంది. యుద్ధాన్ని ఆఖరి ప్రయత్నంగా చేయడం జరుగుతుంది. యుద్ధంలో జయాపజయాలు సందిగ్ధంగా ఉంటాయి. అంతేకాక జన నష్టం ప్రాణ నష్టం కూడ సంభవించే అవకాశం ఉంది.

రాజు యుద్ధాన్ని రహస్యంగా చేయరాదు. ఇది బహిర్గతంగా ఉండాలి. రాజు తన శత్రువుతో యుద్ధం చేసేటప్పుడు విషపూరితమైన ఆయుధాలు గాని, అగ్నితో కూడిన ఆయుధాలు గాని ఉపయోగించరాదు. శరణు వేడిన శత్రువుని కాని, నిద్రిస్తున్న శత్రువుని కాని, నిరాయుదుడైన శత్రువుని కాని హతమార్చరాదు.

విజయాన్ని సాధించిన తరువాత రాజు తిరిగి రాజ్యంలో శాంతిని, రక్షణను, భద్రతను కాపాడవలసిన బాధ్యత కలదు. విజయాన్ని సాధించిన రాజు దేవతలను ఆరాధించాలి. యుద్ధంలో మరణించిన యోధులకు నివాళులు ఆర్పించాలి. సాహసాన్ని ప్రదర్శించిన వారికి పురస్కారాలను అందించాలి. కొత్తగా ఆక్రమించిన రాజ్యానికి రాజు బంధువులలో ఒకరిని ప్రజామోదం అధినేతగా నియమించడం జరుగుతుంది.

1.18 శాంతి:-

అంతర్జాతీయ సంబంధాలలో శాంతిని నెలకొల్పుటకు రాజ్యాలు రాయబారులను పంపడం జరుగుతుంది. రాయబారి అయినవాడు అన్నింటిని క్షుణ్ణంగా పరిశీలించగల్గిన సామర్థ్యం కలిగి ఉండాలి. మరి ముఖ్యంగా మానవ స్వభావాన్ని అధ్యయనం చేసిన వాడై ఉండాలి. అతను ఎదుటివారి హాస భావాలను గ్రహించగల్గిన వాడై ఉండాలి. రాయబారి అయినవాడు నిజాయితీపరుడై నిపుణుడై ఉన్నత కుటుంబానికి చెందినవాడై ఉండాలని పేర్కొన్నాడు. ఈయన విశ్వాసపాత్రుడై మంచి జ్ఞాపక శక్తిని కలిగినవాడై ఉండాలి. భయరహితుడై, సమయోచితమైన నిర్ణయాన్ని తీసుకోగల్గినవాడై ఉండాలి. సైన్యమెప్పుడు సైనికాధికారి యొక్క ఆధీనంలో ఉండాలి. సైన్యం కోశగారాన్ని, ప్రజలను, పాలకుడిని కాపాడుతుంది. యుద్ధం చేయాలా, శాంతిని కుదుర్చుకోవాలా అని నిర్ణయించేది రాయబారి. స్నేహ సంబంధాలను కుదిర్చేది రాయబారి.

రాజ్యమెప్పుడు అంతర్జాతీయ సంబంధాలను పరిశీలిస్తూ ఉండాలి. ఆ విధంగా ప్రాబల్య సమతుల్యతను రాజ్యం సాధించడానికి ఆవశ్యకం ఉంది. రాజ్యమెప్పుడు ఇరుగు పొరుగు రాజ్యాల విధానాలను చర్యలను గమనించవలసిన ఆవశ్యకత కలదు. 12 రాజ్యాల మండలంలో ప్రాబల్యతను సాధించడానికి రాజ్యాలు వ్రయత్నిస్తాయి. దౌత్యపరమైన సంప్రదింపులు శాంతియుతమైన పరిస్థితులలోనే జరుగుతాయి. శాంతి పరిరక్షణకు దౌత్యవిధానమే సరియైన మార్గమని మనువు భావించడం జరిగినది. శాంతి పరిరక్షణ రాజ్యం యొక్క ప్రధాన లక్ష్యం.

1.19 రాజ్యం యొక్క విధులు:-

రాజ్యానికి రెండు ప్రధాన విధులు కలవు. 1. శాంతి పరిరక్షణ, 2. బయట నియంత్రణ నుండి స్వాతంత్ర్యాన్ని కాపాడటం. రాజ్యం ప్రధానంగా ప్రజా సంక్షేమాన్ని కాపాడవలసిన ఆవశ్యకత కలదు. రాజ్యం కుటుంబాల మధ్య, తెగల మధ్య వివాదాలను పరిష్కరించేదిగా ఉండాలి.

రాజ్యం వైశ్యులను వ్యాపార వాణిజ్యాలను నిర్వహించడం, శూద్రులు బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్యులకు సేవలను అందించేలా చూస్తుంది. ఈ చాతుర్ వర్గాలు వారికి అప్పగించిన విధులను నిర్వర్తించనట్లయితే రాజ్యంలో అరాచక స్థితి ఉంటుందని మనువు భావించడం జరిగినది.

రాజ్యం విద్యను అభివృద్ధిపరిచే విషయంలో కూడ శ్రద్ధ తీసుకోవలసిన ఆవశ్యకత కలదు. విద్యాభ్యాసం ముగించిన తరువాత ఉపాధ్యాయులుగా పని చేయడం జరుగుతుంది. విద్య రాజ్యానికి గొప్ప సంపద వంటిది. బ్రాహ్మణులు వేదాలను అధ్యయనం చేయడానికి ప్రోత్సహించడం జరుగుతుంది. రాజ్యం ఉపాధ్యాయుల పై ఏ విధమైన పన్నులను విధించడం జరగదు. వారు విద్యను వాటి ప్రమాణాలను సంరక్షించే వారు, వారు జ్ఞానప్రతీకలు.

గర్భవతియైన స్త్రీ పైన, సన్యాసి పైన, బ్రాహ్మణుని పైన ప్రభుత్వం పన్నులను విధించదు. రాజ్యం మైనర్ యొక్క ఆస్తిని సంరక్షిస్తుంది. అతని విద్య పూర్తయ్యేవరకు అతనికి యుక్త వయస్సు వచ్చే వరకు మైనర్ ఆస్తిని రాజ్యం స్థంభిస్తుంది.

రాజ్యం సంతానం లేని స్త్రీలను, విధవలను, బలహీనుల సంరక్షణ బాధ్యత రాజ్యానికి ఉంది. ఎవరైనా ఆస్తి హక్కుదారుడు పరారై మూడు సంవత్సరాలు కావచ్చినట్లయితే అతని ఆచార్యుని కనుగొని ఆస్తి అతనికి అప్పగించే బాధ్యత రాజ్యానికి ఉంది. గుడ్డి, కుంటి, మతిభ్రమించిన వాడు, బ్రాహ్మణుని సేవలో ఉన్న వారి నుండి కూడ పన్నులను వసూలు చేయరాదు. రాజ్యం లంచగొండులను, మోసగాళ్ళను, వేషదారులను శిక్షిస్తుంది.

గర్భవతియైన స్త్రీ కాని, అత్యవసర పరిస్థితులలో పిల్లలు నేరం చేసినట్లయితే వారిని క్షమించి వారి వద్ద నుండి కొంత మొత్తంలో బరిమానాను తీసుకొనడం జరుగుతుంది. నాలుగు వర్గాల ప్రజలు తమకు అప్పగించిన విధులను నిర్వహించినప్పుడు మాత్రమే సమాజ క్రమం కొనసాగుతుంది. సామాజికపరంగా శాంతిని, సౌభాగ్యాన్ని, సంక్షేమాన్ని పరిరక్షించడమే రాజ్యం యొక్క ప్రధాన విధి.

మనువు వివరించిన రాజకీయ వ్యవస్థలో శ్రమ విభజన సిద్ధాంతం పై ఆధారపడి ఉంది. క్షత్రియుడు రాజకీయ వ్యవస్థలో పాలకునిగా ప్రముఖ పాత్రను నిర్వహించడం జరుగుతుంది. క్షత్రియుడు పాలనా వ్యవస్థలో కీలక పాత్రను నిర్వహించడం జరుగుతుంది. పాలకుడు వేదాలతో పాటు ఉన్నత విద్యను అభ్యసిస్తాడు. విద్య అనేది రాజకీయ కార్యకలాపాలలో ప్రముఖ పాత్ర నిర్వహిస్తుంది. రాజుకు విద్యతో పాటు స్వీయ నియంత్రణ మరియు క్రమశిక్షణ చాల అవసరం. రాజు అవసరమైనప్పుడు ప్రజా సంబంధాలలో త్వరితగతిన నిర్ణయం తీసుకోవలసి ఉంటుంది. ఈ విధంగా పని చేయాలంటే రాజుకు సునిత పరిశీలనతో పాటు సమయోచితంగా ఆలోచించే పరిజ్ఞానం ఉండాలని పేర్కొన్నాడు.

1.20 ముగింపు:-

దర్మశాస్త్రం కేవలం సామాజిక సంబంధాలను తెలియజేసే శాస్త్రమని చెప్పడానికిని వీలు లేదు. ఇది ప్రస్తుతం మానవ జీవన సరళులను తెలియ చేసే శాస్త్రంగా ఉంది. మను దర్మశాస్త్రం వేదాలలో ఉన్న ప్రధాన అంశాలను ఆధారంగా సామాజిక తత్వాన్ని వివరించడం జరిగినది. మనువు యొక్క ప్రధాన ఉద్దేశం ఈ దర్మశాస్త్రం సామాజికంగా అస్వయంపచేసినట్లయితే సమగ్రమైన మానవ సామాజిక క్రమం ఏర్పడుతుందని పేర్కొన్నాడు.

మనువు తన యొక్క పరిశోధనలో ప్రధానంగా మానవ సంక్షేమం కోసం విద్య సామాజిక కట్టుబాట్లు, సాంప్రదాయకమైన ఆచార వ్యవహారాలను గూర్చి, కట్టుబాట్లను గూర్చి మరియు సామాజిక విధులు, పద్ధతులు, ఆహారపు అలవాట్లు, స్త్రీ యొక్క స్థాయి మరియు ఆఖరి దశలో మానవుడు నిర్వహించవలసిన విధులు మొదలైన అంశాలను గూర్చి వివరించడం జరిగినది. మానవ జీవన విధానం ఆదిమ స్థితిలో ఏ విధంగా ఉండేదో దానిలో పరిణామాత్మక మార్పులను గూర్చిన వివరణ సంపూర్ణంగా లేదు. ఈయన వర్ణ వ్యవస్థ శ్రమ విభజన సిద్ధాంతానికి అనుగుణంగా ఉంది. అనాది నుండి స్త్రీకి స్వాతంత్ర్యాన్ని వ్యతిరేకించినప్పటికీ స్త్రీని బానిసగా చూడడానికి ఇష్టపడలేదు. ఆమెకు సమాజంలో గౌరవ స్థానాన్ని కల్పించాలని పేర్కొన్నాడు. గృహ సంబంధమైన బాధ్యతా నిర్వహణలో భర్తకు స్నేహితురాలిగా వ్యవహరిస్తుందని పేర్కొన్నాడు. పితృస్వామ్య సమాజాన్ని మనువు సమర్థించాడు. మనువుకుటుంబ వ్యవస్థకు వివాహానికి ఎక్కువ ప్రాధాన్యతను ఇచ్చినాడు. స్త్రీ పురుష సమావేశాన్ని ఈ యుగంలో అంగీకరించలేదు. భారతీయ సాంప్రదాయంలో సమన్వయ పాలన లేదు అనే ఆంశం మను స్మృతి ద్వారా స్పష్టమౌతుంది. చట్టం యొక్క ఆదారాలను గూర్చి వివరించి నాడు న్యాయ వ్యవస్థను గూర్చి కూడ స్పష్టంగా తెలియ చేయడం జరిగింది. భారత రాజనీతి తత్వంలో మనువు చేసిన రాజ్య విశ్లేషణ విశేషమైనది. పరిపాలనా విధానాలను గూర్చి న్యాయపరమైన అంశాలను గూర్చి మొట్ట మొదటిసారిగా మనువు వివరించడం జరిగినది.

1.21 నూదిరి ప్రశ్నలు :-

1. సామాజిక వ్యవస్థ పై మనువు యొక్క అభిప్రాయాలు?
2. రాజ్యము యొక్క విధులను గూర్చి వ్రాయుము?
3. స్త్రీల పై మనువు యొక్క అభిప్రాయాలు?

1.2 ఆధార గ్రంథాలు:-

1. Manu Smurithi A Sociological Analysis	- Dupali Bhargava
2. Indian Political Traditions	- H.H. Das, PSN Patro
3. The Social & Political Thought	- Clarisso of Dr.S.Radha Krishnan Rodigeus
4. The Status of Women in Ancient India	- Mtilal Banarsidas, India
5. Manu Smuriti	- Kumar, Surendra
6. Women in Ancient India	- Badan Clarisse
7. The Law of Manu	- Buhdu George

కౌటిల్యుని అర్థశాస్త్రం

1a.0 అక్ష్యం :-

కౌటిల్యుడు వ్రాసిన వ్రథాన గ్రంథం అర్థశాస్త్రము రాజనీతి తత్వంలో బహుముఖ ప్రాధాన్యత సంతరించుకున్నది. అంతర్గతంగా సామాజిక జీవనాన్ని గూర్చి, బహిర్గతంగా సార్వభౌమాధికారాన్ని గూర్చి అధ్యయనం జరిగింది. రాజ్య భౌగోళిక అంశాల పై చట్టము, ధర్మము పై, రాజ్య విస్తరణకు మార్గాన్ని గూర్చి తెలుసుకొనుట ఈ పాఠం యొక్క లక్ష్యం.

విషయసూచిక :-

- 1a.0 అక్ష్యం
- 1a.1 పరిచయం
- 1a.2 అర్థశాస్త్రం యొక్క ప్రాధాన్యత
- 1a.3 రాజు
- 1a.4 రాజ్య భౌగోళిక అంశాల పై కౌటిల్యుని భావనలు
- 1a.5 గ్రామ పరిపాలన
- 1a.6 చట్టము, ధర్మము పై కౌటిల్యుని అభిప్రాయాలు
- 1a.7 రాజ్య నిర్మాణం
- 1a.8 ప్రభుత్వ సిద్ధాంతం
- 1a.9 మంత్రులు
- 1a.10 పరిపాలనా కళ
- 1a.11 అధ్యక్ష ప్రకారాలు
- 1a.12 రాజు ప్రజా కార్యకలాపాల నిర్వహణ
- 1a.13 రాజ్య విస్తరణకు మార్గాలు
- 1a.14 మతము, వైతికపరమైన అంశాల పై కౌటిల్యుని అభిప్రాయాలు
- 1a.15 సారాంశం
- 1a.16 మాదిరి ప్రశ్నలు
- 1a.17 ఆధార గ్రంథాలు

1a.1 పరిచయం :-

కౌటిల్యుడు జన్మ వృత్తాంతము గురించి మరియు అతని యొక్క నామాన్ని గురించి భిన్నాభిప్రాయాలు కలవు. ఈయన తక్షణిలో జన్మించినాడనియు, ఈయనకు చాణుక్యడనియు, విష్ణు గుప్తుడనియు పేర్లు కలవని కాదంబరి నీతిసారంలో పేర్కొనడం

జరిగినది. కౌటిల్యుడు చంద్ర గుప్తుని సమకాలీనుడనియు, అతడు నందులను పడగొట్టి మగధ సామ్రాజ్యానికి రాజును చేశాడనియు కొన్ని చోట్ల పేర్కొనడం జరిగినది.

కౌటిల్యుడు వ్రాసిన ప్రధాన గ్రంథం అర్థశాస్త్రము. అర్థశాస్త్రాన్ని వ్రాసిన వారిలో కౌటిల్యుడు మొదటివాడు కాదు. ఈ అర్థశాస్త్రము అంటే భూమి సంపాదించి కాపాడటమని అర్థం (Acquisition and Preservation of Land). కౌటిల్యునకు ముందు మనువు, బృహస్పతి, ఉసానన్ అర్థశాస్త్రాన్ని వ్రాసారు. కౌటిల్యుని యొక్క అర్థశాస్త్రానికి ప్రధాన ఆధారాలు వారి రచనలు. ఈయన క్రీ.పూ॥ 321 జీవించి ఉన్నాడనియు, ఆయన వ్రాసిన అర్థశాస్త్రం అప్పటిదని పేర్కొనడం జరిగినది. ఈ ఆధారాన్ని బట్టి కౌటిల్యుని అర్థశాస్త్రం క్రీ.పూ॥ 321 నుండి 3000 మధ్యలో వ్రాసి ఉండవచ్చును.

కౌటిల్యుని అర్థశాస్త్రంలో 15 గ్రంథాలు కలవు. మొత్తం 150 అధ్యాయాలు కలవు. ఆరు వేల శ్లోకాలు ఉన్నాయి. పురాతన అర్థశాస్త్రం పురాణాలను అదర్శ వేదంలో భాగంగా ఉండేవి. దానిని ఉపదేశం అని కూడ పిలవడం జరిగినది. దీని యొక్క ప్రధాన ఉద్దేశమేమనగా భౌతిక ప్రపంచంలో విజయాన్ని సాధించడం దీని యొక్క లక్ష్యం. ఎక్కువ భాగం వ్యవసాయ, పశువుల పెంపకం అనాడు వారి ప్రధాన వృత్తిగా ఉండేది. ఈ ప్రపంచంలో వ్యక్తికి కావలసిన ఐశ్వర్యాన్ని పొందటమెలా అనే అంశాల గూర్చి చర్చించడం జరిగినది. దీనినే అనివిక్షకి అనే వారు. దీనిలో రాజుల యొక్క విజయాలను గూర్చి, వారి రాజ్యాల అభివృద్ధిని గూర్చి కూడ చర్చించడం జరిగినది. కౌటిల్యుని అర్థశాస్త్రం చాతుర్ వర్ణాలకు ప్రాధాన్యతనిచ్చినది. ధర్మ, అర్థ, కామ, మోక్ష్యాలు నాల్గింటికి సమాన ప్రాధాన్యత ఇవ్వడం జరిగినది. కౌటిల్యుడు వివాహాన్ని, కుటుంబాన్ని వ్యక్తిగత ఆస్తికి కూడ ప్రాధాన్యతను ఇచ్చాడు. ఈ వ్యవస్థలన్ని మంచి నైతిక జీవనాన్ని అందించడానికి దోహదం చేస్తాయని పేర్కొన్నాడు.

1a.2 అర్థశాస్త్రం యొక్క ప్రాధాన్యత :-

అర్థశాస్త్రం భారత రాజనీతి తత్వంలో బహుముఖ ప్రాధాన్యత సంతరించుకొన్నది. రాజ్య యంత్రాంగాన్ని గూర్చి భారతీయ శైలిలో వివరించినాడు. ఇది ఐరోపా రాజనీతి తత్వాన్ని వాస్తవికతా దృక్పథంతో అధ్యయనం చేసినాడు. కౌటిల్యుడు మత, రాజకీయాలను వేరు చేసినాడు. రాజకీయ సమస్యలను మతపరమైన తత్వం ద్వారా ఈయన విశ్లేషణ చేయలేదు. కౌటిల్యుడు స్థానికమైన పద్ధతులను ఆయా తెగల యొక్క సంప్రదాయాలను ఆ రాజ్యంలోని సాధారణ చట్టాన్ని ఆధారంగా చేసుకొని తను విశ్లేషణ చేయడం జరిగినది.

అర్థశాస్త్రంలో ప్రాచీన సంప్రదాయాన్ని శాస్త్రబద్ధంగా విశ్లేషణ చేయడం జరిగినది. చరిత్ర అనేది కేవలం వ్యక్తుల మధ్యన ఉత్పన్నమైన పగ, ప్రతీకారాల వలన అభివృద్ధి చెందలేదు. ఇది మానవుని యొక్క మేధాసంపత్తి వలన అభివృద్ధి చెందినది. మానవ అనుభవాల ఫలితంగా వచ్చినది చరిత్ర.

అర్థశాస్త్రం రాజరిక వ్యవస్థను అధ్యయనం చేసేది. రాజ్య విస్తరణను గూర్చి వివరించేది మరియు ఆర్థికపరమైన సంస్థలు, వాటి యొక్క అభివృద్ధి ద్వారా అవి ఎంతమేరకు యుద్ధానికి తమ వంతు సహకారాన్ని అందించగలవనే అంశాన్ని కూడా అంచనా వేయడం రాజ్యం యొక్క ఆర్థిక సైనిక అవసరాలను గుర్తించి ఉన్న ఆర్థిక వనరులను వీలైనంత ఎక్కువగా వినియోగించుకొనుట ఎలా అనే విషయాన్ని విశ్లేషణ చేయడం జరిగినది. రాజ్యాల మధ్య సంబంధాలను కూడ విశ్లేషణ చేయడం జరిగినది.

అర్థ శాస్త్రంలో రెండు ప్రధాన అంశాలు ఉన్నాయి.

1. అంతర్గతంగా సామాజిక జీవనాన్ని గూర్చి బహిర్గతంగా భారత సార్వభౌమాధికారాన్ని గూర్చి అధ్యయనం చేయడం జరిగినది. రాజ ప్రధాన కార్యనిర్వహణాధికారి. రాజ రాజ్యాధికారిగా, ప్రధాన కార్య నిర్వహణాధికారిగా అనేక కార్యకలాపాలను నిర్వహిస్తాడు. ఈయన రాజ్యాధికారి రాజ్యంలో ఉద్యోగిస్వామ్యానికి అధికారి. రాజ్యాంగ సంరక్షకుడు, రాజ్య యంత్రాంగాన్ని నియంత్రించే వాడు మరియు ప్రజానాయకుడు కౌటిల్యుని అభిప్రాయంలో రాజ్యం సప్తాంగాలను కలిగి ఉంటుంది.

14వ నాలికలో రాత్రి చివరి భాగంలో పురోహితులతో ఆశీర్వచనాలు, వైద్యులు, భవిష్యతుని గూర్చి చెప్పే వారితో సంభాషణలు సలుపుట.

15, 16 నాలికలలో దర్బారు హాలులో ప్రవేశించి ప్రజలను కలవడం.

రాజు పైన పేర్కొన్న సమయాలలో ఆవసరాన్ని బట్టి మార్పులు, చేర్పులు చేయవచ్చును. కొన్ని సందర్భాలలో కొన్ని కార్యక్రమాలను రద్దు చేయవచ్చును.

రాజు ప్రజల యొక్క వివాదాలను పరిష్కరించడంలో ప్రముఖ పాత్రను నిర్వహించేవాడు. రాజు విదేశీ సంబంధాలను నిర్వహిస్తాడు. తన స్నేహితులతో, శత్రువులతో ఏ విధంగా ప్రవర్తించవలెనో నిర్ణయించేది, రాజు ఆర్థిక వనరులు అన్నింటి పై నియంత్రణ కలిగి ఉండి వచ్చే ఆదాయం పైన, ఖర్చు పైన తన పర్యవేక్షణ ఉంటుంది.

ఈ కార్యక్రమాలను సక్రమంగా నిర్వహించడానికి ఉన్నతాధికారును నియమించడం జరుగుతుంది.

1a.4 రాజ్య భౌగోళిక అంశాల పై కౌటిల్యుని భావనలు :-

రాజ్యం యొక్క సైనిక మరియు రాజకీయ భావనలను ఆర్థిక ప్రాధాన్యతను దృష్టిలో ఉంచుకొని రాజ్య భౌగోళిక అంశాలను నిర్ణయించడం జరుగుతుంది.

కౌటిల్యుడు జనపద నిర్మాణానికి కావలసిన లక్షణాలను వివరించాడు.

1. కోట నిర్మాణానికి కావలసిన స్థలం ఏర్పాటు ఉండాలి.
2. కోటలో ప్రవేశించడానికి ఒక ద్వారం బయటకు పోవటానికి మరియొక ద్వారాన్ని నిర్మించాలి.
3. ప్రమాదం జరిగినప్పుడు రక్షణ ఏర్పాట్లకు అనుగుణంగా ఉండాలి.
4. రాజ్య ప్రజల యొక్క ఆవసరాలను తీర్చేదిగా ఉండాలి.
5. రాజ్యంలో ప్రజలు శత్రువు పట్ల ద్వేష భావనతో మెలగాలి.
6. సామంతులు రాజుకు విధేయులై ఉండాలి.
7. రాజ్యంలో పరస్పర విరుద్ధమైన భావనలతో వున్న శత్రు వర్గాలు ఉండరాదు.
8. రాజ్యంలో పనికిరాని బీడు భూములు ఉండరాదు.
9. క్రూర మృగాలతో, ఆడవులతో రాజ్యం ఉండరాదు.
10. వ్యవసాయ భూములు, గనులు, ఆడవులు, వన్య సంరక్షణకు అనుగుణంగా ఉండాలి.
11. పెంపుడు జంతువులకు, మనుషులకు అనుగుణంగా ఉండే ప్రాంతమై ఉండాలి.
12. రాజ్యం ఎప్పుడు వర్షపు నీటి పై ఆధారపడి ఉండరాదు.
13. వ్యాపార వాణిజ్యాలకు అనువైన ప్రదేశమై ఉండాలి.
14. రాజ్యంలో భూ, జల మార్గం రెండు ఉండాలి.
15. రాజ్యంలో ప్రజలు జరిమానాలు, పన్నులు చెల్లించే వారుగా ఉండాలి.
16. వ్యవసాయదారులు కష్టించి పనిచేసే వారై ఉండాలి. తెలివైన వారై ఉండాలి.
17. తక్కువ వర్ణానికి చెందిన ఎక్కువ జనాభా రాజ్యంలో ఉండాలి.

18. ప్రజల్లు విశ్వాస పాత్రులైన వారై ఉరదాలి: కౌటిల్యుడు గ్రామీణ ప్రాంతాలు నగర ప్రాంతాల పై ఆధిక్యతను కల్గి ఉండాలని పేర్కొన్నాడు.

ఈ లక్షణాలు కల్గి ఉన్నప్పుడు కోట సంరక్షించబడుతుంది.

1a.5 గ్రామ పరిపాలన :-

గ్రామంలో 100 నుండి 500 కుటుంబాలు ఉంటాయి. ప్రతి గ్రామానికి సరిహద్దులు ఉంటాయి. గ్రామాధికారిని గ్రామిక అని పిలవడం జరుగుతుంది. ఈయన గ్రామ బృంద సహాయంతో అనేక పనులు నిర్వహించడం జరుగుతుంది.

- వీరు మైనర్ ఆఫీసి, మరియు దేవాలయాలను సంరక్షిస్తారు.
- సరిహద్దు తగాదాలను పరిష్కరిస్తారు.
- మతపరమైన, పరిపాలనా సంబంధమైన ఆస్తులను సంరక్షించడం జరుగుతుంది.
- కుటుంబ వ్యవస్థలో క్రమశిక్షణారాహిత్యానికి సంబంధించి వివాదాలను పరిష్కరించడం జరుగుతుంది.
- గ్రామంలో నిస్సహాయులకు, పేదలకు, వృద్ధులకు మద్దతునివ్వడం జరుగుతుంది.

1a.6 చట్టము, ధర్మము పై కౌటిల్యుని అభిప్రాయాలు :-

రాజ్యానికి, చట్టానికి సంబంధించి కౌటిల్యుడు వెల్లడించిన అభిప్రాయాలు అతని ముందు వారికంటే ఎక్కువ విశదంగా ఉన్నాయి.

- ధర్మశాస్త్రము
- వ్యవహార (వ్యవహారిక శాస్త్రం)
- సంస్థ
- న్యాయ.

రాజు చట్ట విశ్లేషణ చేసేటప్పుడు సమకాలీన చట్టాలను పరిశీలన చేయడం ద్వారా తీర్పునివ్వడం జరుగుతుంది.

కౌటిల్యుని అభిప్రాయంలో ఆస్తి విభాగాలు వారసత్వం మొదలైన వాటికి సంబంధించిన వివాదాలను సంప్రదాయబద్ధమైన ధర్మాన్ని ఆధారం చేసుకొని ఆయా ప్రాంతాన్ని బట్టి, కులాన్ని బట్టి మరియు వివిధ సంస్థలను బట్టి పరిష్కరించడం జరుగుతుంది. చట్టపరమైన అధికారం మరియు వివిధ పరిపాలనా శాఖలను ఆధారం చేసుకొని విశదీకరించడం జరుగుతుంది. చట్టపరమైన నాల్గు ఆధారాలతో పాటుగా రాజు యొక్క శాసన పరమైన అధికారం మరియు వివిధ పరిపాలనా శాఖలను ఆధారం చేసుకొని విశదీకరించడం జరిగినది.

కౌటిల్యుడు వాఙ్మూలను 8 రకాలుగా విభజించడం జరిగినది.

- రాజు కార్యాలయానికి ఇచ్చే సూచనల ద్వారా చట్టబద్ధం కాని సంపద ఉన్నప్పుడు
- పాలకుడు ఇచ్చే బిరుదు ప్రధానాలు మరియు శిక్షలు వారి యొక్క సేవకులకు ఇతరులకు ఇచ్చేవి
- ఎవరికైనా గౌరవ ప్రధానాలు చేయడానికి
- తన దిగువన పని చేసే ఉద్యోగులు ఇచ్చే విన్నపాల పై సంతకాలు చేయడం జరుగుతుంది
- రాజు ఇచ్చే సమాధానాలు

